

Gülten Dayıoğlu'nun Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk Adlı Gezi Kitabının Kök Değerler Bağlamında İncelenmesi*

Ali Çoban^{1**}

¹alicoban.iletisim@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-1684-5222

MAKALE GEÇMİŞİ

Alındı: 31.12.2021

Kabul Edildi: 30.01.2022

ANAHTAR KELİMELEER

Çocuk Edebiyatı, Gezi Kitabı,
Değerler Eğitimi, Kök
Değerler, Metinler

ÖZET

Literatürde, özellikle kurgusal nitelikli metinlerin değerler bağlamında incelendiği görülmektedir. Gezi kitapları hakkında bu tarz çalışmalara pek rastlanmamaktadır. Bu doğrultuda da çalışmanın amacını, Gülten Dayıoğlu'nun Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk adlı gezi kitabının kök değerler bağlamında incelenmesi oluşturmaktadır. Temel nitel araştırma deseni ile oluşturulan çalışmada, verilerin toplanmasında doküman incelemesi, verilerin analizinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, çocuklar için yazılmış gezi yazısı türünde olan Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk adlı eserde kök değerlerin tümü tespit edilmiştir. Eserde en sık tespit edilen kök değer öz denetim olurken, öz denetimi sevgi değeri takip etmektedir. Eserde en az sayıda tespit edilen kök değer ise dürüstlük olmuştur. Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk adlı eserin kök değerler açısından zengin bir içeriğe sahip olduğu ifade edilebilir.

An Analysis of Gulden Dayioglu's Travel Book, Journey To A Completely Different Country America In The Context of Root Values*

ARTICLE HISTORY

Received : 31.12.2021

Accepted : 30.01.2022

KEYWORDS

Children's Literature, Travel
Book, Values Education, Root
Values, Texts

ABSTRACT

In the literature, it is seen that especially fictional texts are examined in the context of values. There are not many such studies on travel books. In this direction, the aim of the study is to examine Gülten Dayıoğlu's travel book, Journey to a Completely Different Country America, in the context of root values. In the study, which was created with the basic qualitative research design, document analysis was used in the collection of data and descriptive analysis method was used in the analysis of the data. As a result of the research, all of the root values have been determined in the work called, Journey to a Completely Different Country America which is a travel writing type written for children.

*Bu çalışma 3. Uluslararası Eğitim Araştırmaları ve Öğretmen Eğitimi Kongresinde (1-3 Aralık, 2021) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Sorumlu yazar: alicoban.iletisim@gmail.com

Giriş

Çocuğa dair yapılan tanımlar bilim alanına göre farklılık göstermektedir. Öktem (2012) çocukluk olgusunun kültürel bir yönü bulunduğunu ve artık, çocuğa dair tek ve genel geçer bir tanım yapılamayacağını belirtmektedir. Erdiller, Erdemir ve Erbil (2018), çocukluğu yetişkinlikten ayrı değerlendirilmesi gereken, kendine has özellikleri ile ayrı, benzersiz bir dönem olarak nitelendirmişlerdir ve çocukluğun bir potansiyeli işaret ettiğini vurgulamışlardır. Nihayetinde çocukluk, bireyin hayatında yadsınamaz bir önemi olan, bebeklik döneminin ardından yaşanan bir geçiş dönemidir.

Sever (2008), çocuk edebiyatını; erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adı olarak tanımlamaktadır. Bir başka tanımda ise çocuk edebiyatının, çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsadığı (Oğuzkan, 2006) ifade edilmektedir.

Temizyürek (2003), gelecekte ümitli olmamız için yetiştireceğimiz neslin sağlıklı düşünen bireyler olarak topluma kazandırılması gerektiğini, bunun da ancak sağlanacak olan iyi bir eğitimle gerçekleşeceğini belirterek çocuk edebiyatı ürünlerinin, çocuğun eğitiminde önemli bir yere sahip olduğunu ve birçok açıdan çocuğun eğitime katkı sağladığını vurgulamaktadır. Dilidüzgün (2004) de, metinlerin bir dilin uygulama alanlarını en güzel sergileyen dilsel öğeler olduğuna değinmektedir. Bu bilgilerden de hareketle, çocuk edebiyatı metinlerinin en sık kullanıldığı ders olarak Türkçe dersinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Öğretmen, çocuk edebiyatı metinleri üzerinden ana dile ait kuralların öğretimini, dil becerilerinin gelişimini, değerlerin aktarımını ve birçok hedefi gerçekleştirebilmektedir.

Şirin (2016), modern çocuk edebiyatında üç temel kavram olduğunu vurgulamaktadır. Bunlar; çocuk bakışı, çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliğidir. Bu üç kavram, çocuklar için yapılacak edebiyatın pedagojik, görsel ve estetik kabul ölçütlerinin anahtarı durumundadır. Tüm bunlara ek olarak da, Aslan ve Bayraktar (2021) çocuk edebiyatı ürünlerinin, çocuğu farklı sanatlardan haberdar etme, onda öteki sanat dallarına karşı farkındalık yaratma; kısaca çocuğu sanat eğitiminden geçirme sürecinde yararlanılacak önemli kaynaklardan olduğunu vurgulamışlardır. Çocuklar fiziksel, zihinsel vb. yönlerden gelişirken duygusal ihtiyaçları da oldukça kıymetli bir durumdur. Bu ihtiyacın giderilmesi için de edebiyat önde gelen başvuru kaynaklarından biri konumundadır.

Maden (2008), gezi yazısını, gezilen yerlerde görülen maddi ve manevi özellikleri, belli bir edebi usule uygun anlatan düz yazı türü olarak açıklamakta ve gezi yazılarındaki gözlemin sadece somut nitelikte olmaması, insanı insan yapan yönlerin de gözlemlenerek asıl özel olanı ortaya çıkarma hedefinde olması gerektiğini vurgulamaktadır. Açıklayıcı, betimleyici anlatımın özelliklerini barındıran gezi yazıları, farklı sınıf düzeylerinde hazırlanmış Türkçe ders kitaplarında yer alan metin türlerinden biri olarak göze çarpmaktadır.

Kök değerler kavramı ise TTKB (2017) tarafından yapılan müfredatta yenileme çalışmalarının sonuçlarından biri olarak ortaya çıkmıştır. Müfredatta yenileme çalışmalarının sonucunda tüm derslerin öğretim programlarına eklenen kök değerler; adalet, dostluk, dürüstlük, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverliktir. Kök değerler tüm derslerin öğretim programında yer almakta ve kök değerlerin öğrencilere aktarılması hedeflenmektedir. Türkçe dersleri de metinlerin ana materyali olması dolayısıyla metinler aracılığıyla kök değerleri aktarmak için oldukça işlevsel bir konumdadır. Literatürde, metinlerde yer alan değerlerin tespitine yönelik çalışmaların genellikle kurgusal nitelikli metinler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Yaşantı sonucu oluşturulan metinler hususunda da çalışmaların artırılması gerektiğinin önemli olduğu düşünülmüştür. Bu düşünceden yola çıkarak çocuklar için yazılmış gezi yazısı türündeki eserlerde kök değerlerin bulunup bulunmadığı sorusuna yanıt aranarak literatüre katkı yapılmak istenmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın problemi "Gülten Dayıoğlu'nun çocuklar için yazdığı Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk adlı gezi kitabında kök değerler yer almakta mıdır?" olarak belirlenmiştir. Araştırma problemine ait alt problem ise "Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk adlı gezi kitabında hangi kök değerlere ne sıklıkla rastlanmaktadır?" şeklinde ifade edilebilir. Nitekim çalışmanın amacını, Gülten Dayıoğlu'nun Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk adlı gezi kitabının kök değerler bağlamında incelenmesi oluşturmaktadır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma, temel nitel araştırma yaklaşımına göre desenlemiştir. Merriam (2018) nitel araştırmaların anlamın nasıl inşa edildiğiyle, insanların hayatlarını ve dünyayı nasıl anlamlandırdığıyla ilişkili olduğunu belirterek temel nitel araştırmanın da öncelikli hedefinin bu anlamları açığa çıkarmak ve yorumlamak olduğunu açıklamaktadır.

Çalışma Materyali

Çalışmanın materyalini oluşturan gezi yazısı türünde yazılmış olan çocuk edebiyatı eseri Gülten Dayıoğlu'na ait *Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk*'tur. Çalışmanın materyalini oluşturan kitap, 2016 yılında Altın Kitaplar Yayınevi tarafından 12. basım olarak satışa sunulmuş olmaktadır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler, doküman incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Glesne (2012), doküman incelemesinin, gözlem ve görüşme ile birlikte derinlemesine ve bütüncül bir anlayış kazanmak üzere nitel araştırmada baskın olan üç teknikten biri olduğunu belirtmektedir. Doküman incelemesi sonucunda verilerden betimleyici bilgiler sağlanabilmektedir. Araştırmanın güvenilirliğini artırmak adına araştırmacı tarafından iki kez gerçekleştirilen doküman incelemesinin ardından elde edilen veriler, Türkçe eğitimi alanında uzman bir eğitimciden uzman görüşü alınarak tekrar düzenlenmiştir ve son hâlini almıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen bulguların analizinde, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde görüşme transkriptleri, doküman metinleri ve gözlem notları doğrudan alıntılarla probleme ilişkin veriyi üst tema, kategori ve alt tema altında anlamak ve sunmak esastır. Şimşek ve Yıldırım (2011), betimsel analizde öncelikle toplanan verilerin sistematik ve açık bir şekilde betimlendiğini ve betimlemelerden hareketle birtakım sonuçlara ulaşıldığını belirtmektedir. Araştırmada kök değerler tespit edilirken Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2017, s.24) tarafından paylaşılan *"Yenilenen Müfredatlarda Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar"* başlıklı tablo esas alınmıştır. Bir örnek paylaşmak gerekirse bahsi geçen tabloda öz denetim değeri, *davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme* tutum ve davranışlarıyla açıklanmaktadır. Çalışmada, incelenen eserde tespit edilen kök değerlere yönelik bulgular doğrudan alıntılarla gösterilmiştir. Eserde, bir kök değere ilişkin ilk bulgu, yazar, yıl ve sayfa numarası bilgisi birlikte, ardından tespit edilen bulgular ise sadece sayfa numarası bilgisi ile paylaşılmıştır. Sonuç ve tartışma bölümünde de verilerin sayısal değerleri paylaşılarak önceki çalışmaların da sonuçlarıyla birlikte birtakım değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, çocuklara yönelik yazılmış gezi kitabı olan *Bambaşka Bir Ülke Amerika'ya Yolculuk*'tan elde edilen her bir kök değere ilişkin bulgular ayrı başlıklar altında paylaşılmaktadır.

Adalet Değerine İlişkin Bulgular

"Bir de çocuklar için masal yayını yapan bir kanal var. Uçakta bebekler için beşik, altına sarılacak bez veriliyor. Çocuklara yaşlarına göre oyuncaklar, kitaplar dağıtılıyor. Ayrıca bilgisayar oyunları da var. (Dayıoğlu, 2016, s.10)"

"Amerika'da evsizler sorunu da yaygın, sokak köşelerinde ve parklarda yaşayan evsizlerin sayısı az değil doğrusu. Bu kişiler elbette karınlarını doyurmak için çalışıyor, soygun yapıyor, vuruyor, öldürüyor. Devlet böyleleri için yurtlar açmış. Evsizler bu yurtlarda parasız barınıp doyabiliyor. (s.38)"

"Kuyruklarda sakatlar da dikkat çekecek kadar çok. Onlar için ayrı bir sıra bölümü var. Orada kuyruk oluyolar. Gösteri salonlarında da yerleri ayrı... Disneyland'da da bu hizmetler göz ardı edilmemiş. (s.41-42)"

"Küçük bir zenci grup oturup hesap yapmışlar. Geçmişte zenginlerin tarlalarında ücret almadan çalışan dedelerinin ücretlerini saptamışlar. Bugünkü para değeriyle bu ücret, dört milyar dolar tutuyormuş. Açık göz zenciler bu parayı devletten istemekteymiş. (s.51)"

"Yol üstünde bulunan zenci mahallelerinden geçiyoruz. İki ya da tek katlı evler tertemiz, bahçeler bakımlı. Zenci çocuklar kaldırımlarda ve bahçelerde oyun oynuyor. Burada bir şey dikkatimi çekiyor: zenci mahallesine konmuş olan tüm reklamlarda mankenler zenci. Çocukların oyuncak bebekleri de zenci. (s.59)"

Dostluk Değerine İlişkin Bulgular

"Uçağın bu bölümlerine bizim gibi yolcuların girmesi yasak. Ama zenci bir hostesle dostluk kuruyorum. Geziyi okuyucularım için yazacağımı söylüyorum. (Dayıoğlu, 2016, s.9)"

"Koltukların arasındaki koridorlara yayılmış irili ufaklı çocuklarla dostluk kuruyorum. (s.12)"

“Birden otelden birilerinin çıktığını gördük. Bunlar birileri değil, arkadaşlarımızdı. Odamıza telefon etmişler. Bulamayınca telaşlanmışlar. Film satın alma konusunu anımsamış içlerinden biri. Bu yüzden sokağa çıkıp bizi aramaya karar vermişler. (s.36)”

“İnenler, binenlere el sallıyor. Burada tanıdık olmak ya da olmamak önemli değil. İnsanlar birbirleriyle öylesine çabuk kaynaşıyor ki!.. (s.42)”

“Polis arabasının yanına gidip kendisiyle fotoğraf çektirmek istediğimi söyledim. Çok iyi karşıladı. Hatta poz bile verdi. Kendisi Türkiye’yi iyi tanıyor. (s.61)”

“Başka bir yunusla dost oldum ben de. Önce balık verdim, sonra onu okşadım. O da karşımda hoplayıp zıpladı. Başını havuz kıyısına dayadı. Okşamam için öylece bekledi. Kutudaki tüm balıkları birer birer yedirdim. Bu arada bana ne gösteriler yaptı bir bilerseniz! Ne denli duyarlı canlılar anlatamam. (s.71)”

“New York’ta yaşayan dostlarımız, arkadaşlarımız, bizleri yalnız bırakmadılar. Kenti gezdirdiler, gece ve gündüz New York’u yaşattılar bize. (s.99)”

Dürüstlük Değerine İlişkin Bulgular

“Bizlere rehberlik eden set görevlisi, durumu şöyle açıklıyor. En ünlü, en sevilen, en görkemli filmler hep burada görüldüğü gibi ışık ve mercek düzeneklerinin ustaca uyumuyla çevriliyor. Başka bir deyişle, filmlerdeki nefes kesici sahneler, hep ışık ve mercek hileleriyle gerçekleştiriliyor. Daha ilk sette açıklanan bu gizi kulağımıza küpe ediniyoruz. Öteki setleri gezerken artık pek fazla şaşırıyoruz. (Dayioğlu, 2016, s.25)”

“Keşke diyorum, bu film hilelerini öğrenmeseydik. Bundan sonra izleyeceğimiz filmlerin tadı kaçacak. Aylarca ekran başında merakla, coşkuyla izlediğimiz, Uzay Yolu’nun setini görüp filmin nasıl çekildiğini öğrenince bir daha benzer coşkuyu duyabileceğimi sanmıyorum. (s.32)”

Öz Denetim Değerine İlişkin Bulgular

“Hostes durumu işaret edip, dikkatimi çekiyor. Orada fazla oyalanamayacağımı hemen anlıyorum. Ama göreceğim kadarını görüyorum. (Dayioğlu, 2016, s.10)”

“Los Angeles’in havalimanı da çok görkemli. Bizim dev kuş gibi birçok büyük uçak var çevremizde. Washington’daki altı saatlik çileli bekleyiş için, kaptan pilot birçok kez özür dilemişti. (s.15)”

“Hızla diyorum, gideceğimiz yer otelden oldukça uzak. Rehberimiz Los Angeles sokaklarında kendi başımıza gezmememizi önermişti. Hele hava karardıktan sonra otelden çıkmak, hiç doğru değildi. (s.33)”

“Bu olaydan sonra bir daha gruptan ayrılmamaya özen gösterdik. (s.36)”

“Özel uçağına atlayıp Las Vegas’a kumar oynamaya gelen kimi zenginler her şeylerini oyunda yitirip, ülkesine dönecek yol parası bile bulamayacak konuma düşebiliyorlar. (s.47)”

“Genç bir erkekle dünya güzeli bir genç kadın (belki de karı koca) oyun salonunda herkesin önünde öyle bir kavgaya tutuştular ki... Kumar sınırları yıprattığından öfkelerini denetleyemiyorlar. Sonunda birbirlerinin üstüne saldırıyorlar. (s.48)”

“Eğlence yerlerinde, olağanüstü bir olay sırasında gençler çılgın gibi çılgık atıyorlar. Sonra suspus oluyorlar. İnsan bu ani çıkışlar karşısında şaşırıyor. Amerikalılar aslında iyi ve yardımsever insanlar. Ancak çılgın teknoloji insanca duyguları bastırıyor. Bu nedenle insanlar giderek makineleşmekte. (s.50)”

“Çocukları gözlüyorum. Özellikle Amerikalı ailelerin çocukları terbiyeli, kurallara bağlı, ailesiyle uyum içinde. Çevreye zarar vermemeye özen gösteriyorlar. (s.62)”

“Köy içinde kayıp çocuk büroları var. Bilgisayarlı aygıtlarla, kayıp çocuklar kolayca bulunuyor. Ne var ki ben kaybolursam, çocuk bürosuna alıp almayacakları belirsiz. En iyisi gözümüzü dört açıp kaybolmamak, değil mi? (s.76)”

“O sözünü bitirmeden atılıyorum. Türkiye, İstanbul doğru, Konstantinopl yanlış. İstanbul artık Konsantintopl değil, sadece İstanbul, İstanbul. Not Konstantinopl anlaşıldı mı?” diye çıkışıyorum. Robot şaşırıyor. Sonra başını iki yana döndürerek “Okey, İstanbul.” diyor. (s.90)”

Sabır Değerine İlişkin Bulgular

“Hayaletler köşkü önündeki kuyruk dehşet verici. Ama yılmıyoruz. İyi gösterilerin önünde uzun kuyrukların oluştuğunu keşfettik. (Dayioğlu, 2016, s.44)”

“On kadar yunus, havuzun içinde olmadık şaklabanlıklar yaparak, çevredekileri gülmekten kırıp geçiriyorlar. Biz de sabırla bekledikten sonra, havuz kenarına yaşıyoruz. (s.70)”

“Yeni programın yapıldığı yere, soluk soluğa geliyoruz. Bir kuyruk bir kuyruk!.. Aıştık artık. Hemen grupça kuyruğa ekleniyoruz. (s.76)”

Saygı Değerine İlişkin Bulgular

“Gerçekten kaldırımlara sarı madenden iri yıldızlar çakılmış. Bu yıldızların çevresine ünlü sanatçıların adları yazılmış. Doğrusu bu uygulamayı çok yadırgadım. İnsan Clark Gable, Bette Davis, Marlon Brando vb. büyük sanatçıların adlarını ayaklarının altında ezip geçmeye kıyamıyor. (Dayioğlu, 2016, s.18)”

“Yolda, üzerinde şu sözler yazılı bir tabela dikkatimizi çekiyor: “Cenaze Güzellik Salonu” Bu sözler merakımızı uyandırıyor. Meğer çeşitli kazalarda ölen, parçalanan, yanan insanlar buraya getirilmiş. Bu binada ölümlerin parçaları birleştirilir, makyaj yapılır, sonra tabuta konup sahibine sapsağlam teslim edilmiş. Cenaze, dini tören sırasında insan içine böyle doğru düzgün çıkarılmış. (s.55-56)”

“Orada da kuyruk var. Ama hiç sıkıcı değil. Dünyanın dört yanından gelme temsilciler, konuklar, dostça, saygıyla birbirlerini selamlıyorlar. (s.103)”

Sevgi Değerine İlişkin Bulgular

“Çocuk yolcular arasında bir aylık bir bebek de var. Kızlar iki de bir gidip o bebeğin tepesine dikiliyorlar. Onu kucaklayıp sevmek için can atıyorlar besbelli. Doğrusu bunu ben de çok istiyorum. Bir aylık zenci bir bebeğin ne denli tatlı ve sevimli bir insan yavrusu olduğunu bilerseniz, sizler de onu kucaklayıp sevmek isterdiniz kuşkusuz. Annesi yorgun. Bebek sıkılmış. Giderek huysuzluğu ele alıyor. İşte o zaman bizlere gün doğuyor. Bebeği kısa süre de olsa kucağımıza alıp sevebiliyoruz. (Dayioğlu, 2016, s.13)”

“Miki Fare, tüm dünyada öylesine seviliyor ki Walt Disney, Miki’ye benzer başka tipler de yaratma gereksinimi duyuyor. Böylece, Miki’nin eşi Bayan Mini, Üç Domuzlar, Köpek Goffy, Pluto, Vak Vak kardeşler, Donald Amca vb. çıkıyor ortaya. Bu canlı resim kahramanları da en az Miki kadar ilgi topluyor. (s.40)”

“Bu ülkenin yurttaşları, insanlığın gönlüne taht kurmuş düşsel kahramanlar. Disneyland’da barış, sevgi, kardeşlik ve dostluk var. Disneylandlı kahramanlar, hem birbirlerini hem de tüm insanları çok seviyorlar. (s.40)”

“Bu oyuncakları öylesine benimsemişler ki adeta kişiliklerinin ayrılmaz parçası olmuş. Bunun nedeni sanırım yalnızlık duygusu, bir şeyleri sevip onlara bağlanma isteği. (s.50)”

“Amerikalılar, evcil hayvanlara çok düşkün, kedi, köpek, kuş yanında tavşan, papağan, kaplumbağa, ceylan hatta aslan, kaplan bile besliyorlar evlerinde. Bu hayvanlara öylesine bağlanıyorlar ki öldüklerinde törenle özel mezarlığa gömüyorlar. Ölüm günlerinde mezara gelip çiçek bırakıyorlar. (s.59)”

“Hep birlikte, sudan havaya fırlıyor, balerin gibi kuyruklarının üstünde ilerliyorlar. Havuz dibine dalıyor, cam duvarların dışından onları izleyen çocukların el hareketlerine uyararak gösteri yapıyorlar. Sonra ağızlarını cama dayayıp çocukları öpüyorlar. (s.74)”

“Çocuk eğitmenin yardımıyla havuz içinde uzanan iskelede yürüyerek yunuslara ulaşıyor. Onları okşuyor. Balıkla besliyor. Yunuslar koca gövdeleriyle ona ne şaklabanlıklar yapıyor bilerseniz. Sonunda biri sudan çıkıp iskeleye uzanıyor. Çocuk onu sevip okşuyor. O da çocuğu öpüyor. (s.79)”

“Gösteriler insanları öylesine etkiliyor ki kahramanları hemen sevip benimsiyoruz. Bu kahramanlardan oluşan oyuncakların, bibloların, şapkaların, tişörtlerin, bardakların, tabakların, kaşıkların vb. böylesi kapışılma nedeni bu sevgi ve benimseme duygusu. (s.85)”

“İnsanda sevme, benimseme duygusu çok şükür yok olmamış henüz. Durum böyleyken insanlara, insanları sevdirmenin, benimsetmenin yollarını da aramalı. Düşsel kahramanları ve deniz yaratıklarını böylesine sevip benimseyen insanlar, eğer gayret edilirse insan kardeşlerini daha da çok sevip benimseyebilirler. Gerçek dünya birliği, işte bu sevgiyle oluşturulabilir. (s.86-87)”

Sorumluluk Değerine İlişkin Bulgular

“Uçaktan inmeden adreslerimizi kartlara yazmamızı rica ettiler. Meğer bir de yazılı olarak özür dilemek adetleri varmış. Bakalım İstanbul’a gelince böyle bir yazı gelecek mi? (Dayioğlu, 2016, s.15)”

“Amerika’da kentlerin yeşilliğine çok önem veriliyor. Kentlerde çimlendirilmemiş, ağaçlandırılmamış, çiçeklendirilmemiş bir karış toprak yok. (s.53)”

“Doğayı yok edecek etkenleri biliyoruz. Hava, su kirliliği, gürültü ve güzelim doğayı ölçsüz bir hızla yutarak yayılan beton yığınları... Bunlar, önlenmesi olanaksız nedenler değil aslında. Sizler bir düşünün bakalım, sevgili çocuklar! Belki de gelecekte doğayı korumada, öncü ve örnek olabilirsiniz dünyaya. (s.94)”

Vatanseverlik Değerine İlişkin Bulgular

“Amerikalılar, eski eserlere de önem veriyorlar. Örneğin, eski dönemlerden kalma evleri, temelinden alıp belli bir semte taşıyacaklarmış. Böylece, geçmişe örnek olacak bir eski zaman kenti oluşturmayı planlamışlar. (Dayıoğlu, 2016, s.60)”

“Ulusların birbirlerini tanımaları, birbirlerinin sorunlarına ilgi duymalarını sağlıyor. Bu ilgi de hiç umulmadık bir yerde, o ülkenin yararına olabiliyor. Ülkemizi ve insanımızı, dünyaya tanıtmak için en geçerli ve işlek yol, sanat ve bilim. Spor da yabana atmamalı. Günümüzde insanlar sanatkâra ve bilim adamına çok önem veriyorlar. Bunun dışında sporcular, başarılı iş adamları da ülkenin tanınmasında da önemli rol oynuyor. Dilerim yeni kuşaklar ülkemizi ve insanımızı tüm dünyaya tanıttacak, Türk adını yeryüzünde onurla andıracak etkinliklerde bulunur. (s.85-86)”

“Bir de Disneyland, Disneyworld, Epcot Center gibi görkemli gösteri köyleri, bizim ülkemizde de kurulmalı diyorum. Orlando çöl gibi bir yer. Ama bu eğlence köyleri yüzünden dünya buraya akın ediyor. Bizler yapamadık, ama yeni kuşaklar sanırım bu tür atılımları benimseyecektir. Dünyanın ülkemize gelmesini beklemek yerine onları Türkiye’ye çekecek etkinlikler yapmak çok daha akıllıca olacak. Hem de insanımız bu sayede zenginleşip bolluğa kavuşacak... (s.87)”

“Sevgili okuyucularım, biliyorsunuz, Fatih Sultan Mehmet 1453 yılında İstanbul’u aldığıında, buranın adı Konstantinopolis’ti. Robotun duyarlı tellerden oluşma beynine, bu sözü kim kaydetti bilinmez. Ama bilinen bir gerçek var. Ülkemizle ilgili yanlış bilgileri sürekli düzeltmezsek, işte böyle robotlar bile hala İstanbulumuza, Konstantinopol demeye cesareti gösterebilirler. (s.91)”

“Burada birçok ülke, kendini tanıtmak için kendine özgü binalar yapmış. Bu binalarda restoranlar var. O ülkenin yemeklerini sunuyorlar gelenlere. El sanatları, folklor gösterileri, ülkelerin ünlü ürünleri sergileniyor. Her birini birer birer geziyoruz. Bu arada orada Türkiye’nin neden bir binası olmadığını düşünüyorum. Kendimizi, ürünlerimizi, sanatımızı, mutfağımızı, folklorlarımızı dünyaya tanıtmak için bundan iyi fırsat olur mu? (s.91-92)”

“Yabancı ülkelerde gördüğüm iyi, güzel, doğru ve yararlı her şeye hemen özeniyorum. Ülkemde de böyle şeylerin olmasını diliyorum. (s.102)”

“Gezi tutkusu ne denli güçlü olursa olsun, gidilen ülkeler ne denli güzel, eğlenceli olursa olsun ille de vatanımızı arıyoruz. Dönüş yaklaştı mı insanın içini dayanılmaz bir özlem ve coşku sarıyor. Saatler geçmek bilmiyor. (s.105-106)”

Yardımseverlik Değerine İlişkin Bulgular

“Tam dükkândan çıkacağız, adamlar iki yanımıza dikildiler. Ben de elimdeki bozuk paraları uzatıp verdim. “Açsanız bunlarla sandviç alabilirsiniz” diyerek kapıya yöneldim. (Dayıoğlu, 2016, s.35)”

“Kadın gülererek çatısında ışıklı bir yıldız bulunan yüksek binayı gösterip, “İşte oteliniz!” demesin mi? Meğer saatlerdir otelin çevresinde dönüp durmuşum. Ağlamakla gülmek arası bir ifadeyle kadına teşekkür ettim. (s.64)”

“Önümüzde yürüyen bir hanımın çantasını çalmaya kalkıştılar. Kadının şansı varmış. Yanındaki beyler, hırsızın üstüne yürüdüler adam kaçtı. (s.101)”

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çalışmanın sonucunda, Bambaşka Bir Ülke Amerika’ya Yolculuk adlı çocuklara yönelik yazılmış gezi kitabında adalet değeri 5 defa, dostluk değeri 7 defa, dürüstlük değeri 2 defa, öz denetim değeri 10 defa, sabır değeri 3 defa, saygı değeri 3 defa, sevgi değeri 9 defa, sorumluluk değeri 3 defa, vatanseverlik değeri 7 defa ve yardımseverlik değeri de 3 defa tespit edilmiştir.

Eserde en sık rastlanan kök değer öz denetim olurken öz denetimi, sevgi değeri takip etmektedir. Eserde en az tespit edilen kök değer ise dürüstlük olmuştur. Öz denetim değerinin, TTKB (2017) tarafından, gerektiğinde özür dileme, öz güven sahibi olma gibi tutum ve davranışlar ile ilişkilendirilmiş olması, eserde de bu unsurların sıklıkla yer alması öz denetim değerinin en sık tespit edilen değer olmasına yol açmaktadır. Ayrıca bebeklere, hayvanlara gösterilen sevgiye dair bulguların da kitapta tespit edilmesi, sevgi değerinin de sık karşılaşılan bir değer olmasını sağlamaktadır. Bambaşka Bir Ülke Amerika’ya Yolculuk adlı eserin kök değerler açısından zengin bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçtan da hareketle, kök değerlerin aktarımı için sadece kurmaca

metinlerin değil, bilgilendirici türde yazılmış açıklayıcı, betimleyici anlatıma sahip metinlerden de yararlanılabileceği ifade edilebilir. Ayrıca yaşantılar sonucunda oluşturulmuş metinler, öğrenciler tarafından ilgi görme ve benimsenme potansiyeli bulunan metinlerdir. Bu bağlamda değerlendirdiğimizde de anı, gezi yazısı, biyografi, otobiyografi gibi türlerde yazılmış metinlerin önemi ortaya çıkmaktadır.

Tekşan, Akkaya ve Çinpolat'ın (2019) çalışmasında, Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında gezip gördüğü ülkelerdeki insanların davranışlarını yansıtırken çocukların gelişim özelliklerini dikkate aldığını ve bu kitaplarda yer alan açıklayıcı ve betimleyici anlatımlarla Türkçenin anlatım zenginliklerinin çocuklar tarafından fark edilmesini sağlayacağı sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışma sonucunda da Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarının kök değerlerin aktarımında da kullanılabileceği görülmektedir.

Oktaç'ın (2019) çalışmasında ise anı türünde kaleme alınmış olan Ömer'in Çocukluğu adlı eserde kök değerlerin tümüne ilişkin örneklerle karşılaştığı belirtilmektedir. Bu çalışma da göz önüne alındığında gezi yazısı, anı gibi yaşantılardan hareketle oluşturulmuş metinlerle de değerlerin aktarımının gerçekleştirilebileceği gözler önüne serilmektedir. Ayrıca, Kaya ve Ekiçi (2015), Sosyal Bilgiler öğretiminde gezi yazılarından yararlanma adına yaptıkları çalışmada, Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarında bulunduğu ülkelerdeki halkların önemsendiği değerleri örneklendirilerek aktardığını tespit etmişlerdir. Bu bilgiden de hareketle çalışmamızla paralel bir sonucun elde edildiğini ve metinlerin yadsınamaz bir önemine olduğu Türkçe eğitiminde de Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitaplarından faydalanılabileceği ifade edilebilir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan hareketle aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

İncelenen kitapta kök değerleri içeren bölümlerin ders kitaplarında kazanımlarla da uyumlu olarak yer almasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitapları serisinin diğer kitaplarının da kök değerler bağlamında incelendiği çalışmalar yapılabilir.

Çocuklara yönelik yazılmış diğer gezi kitaplarıyla Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitapları arasında değerler vb. bağlamında karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Aslan, C. ve Bayraktar, A. (2021). Çocuk edebiyatı ürünlerinde farklı sanatların varlığına ve sunuluş biçimine ilişkin bir inceleme. *Dil Dergisi*, 172(1), 7-29.
- Dayıoğlu, G. (2016). *Bambaşka bir ülke Amerika'ya yolculuk* (12. basım). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Dilidüzgün, S. (2004). Okuma öğretimi hedefleri bağlamında Türkçe ders kitaplarındaki çocuk edebiyatı ürünleri. *Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 43-55.
- Erdiller-Yatmaz, Z. B., Erdemir, E., ve Erbil, F. (2018). Çocuk ve çocukluk: Okulöncesi öğretmen adayları anlatıyor. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 284-312.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş* (Çev. Ed. A. Ersoy & P. Yalçinoğlu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaya, E. & Ekiçi, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde gezi yazılarından yararlanma: Gülten Dayıoğlu'nun gezi yazıları örneği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(1), 87-114.
- Maden, S. (2008). Türk edebiyatında seyahatnameler ve gezi yazıları. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 15(37), 147-157.
- Merriam, S. B. (2018). Nitel araştırma yöntemleri (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Oğuzkan, A. F. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Oktay, M. (2019). Muallim Naci'nin "Ömer'in Çocukluğu" adlı eserinde kök değerler. *Journal of International Social Research*, 12(66), 161-173.
- Öktem, D. (2012). Türkiye'deki çocuk adalet sisteminin yönetimi ve yaş ayrımcılığına ilişkin paradigmanın incelenmesi (1-19). *Türkiye'de Çocuk Adalet Sisteminin Yönetimi*. Ankara: Uluslararası Çocuk Merkezi Yayınları.
- Sever, S. (2012). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8.baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2016). Edebiyat ve çocuk edebiyatı edebiyatın amacı ve işlevi. *Türk Dili Dergisi*, (780), 12-31.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB]. (2017). *Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Tekşan, K., Akkaya, S. E. & Çinpolat, E. (2019). Gülten Dayıoğlu'nun gezi kitapları üzerine bir değerlendirme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 368-383.
- Temizyürek, F. (2003). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 161-167.

EXTENDED ABSTRACT

Children's literature works contribute significantly to children's education, imagination, awareness of art and many more. It is also aimed to transfer values to children in educational activities. In Turkish lessons, texts are used as the main material and values are tried to be transferred through different text types. The teacher is able to teach the rules of the mother tongue, the development of language skills, the transfer of values and many goals through children's literature texts. In the literature, it is seen that especially fictional texts are examined in the context of values. There are not many such studies on travel books. In this direction, the aim of the study is to examine Gülten Dayıoğlu's travel book, *Journey to a Completely Different Country America*, in the context of root values. Starting from the question of whether the mentioned root values are included in the work or not, how often the root values are encountered in the work has been examined. In addition, the fact that only one book from Gülten Dayıoğlu's travel books series is being examined is the limitation of this study.

Method

This study was designed according to the basic qualitative research approach. The children's literature work written in the travel writing type that constitutes the material of the study is a *Journey to a Completely Different Country, America*, by Gülten Dayıoğlu. The book that constitutes the material of the study is the one that was offered for sale as the 12th edition by Altın Kitaplar Publishing House in 2016. The data obtained after the document review carried out twice by the researcher was rearranged by taking expert opinion and took its final form. In the study, the findings regarding the root values detected in the studied work are shown with direct quotations. In the conclusion and discussion section, the numerical values of the data were shared and some evaluations were made together with the results of the previous studies.

Findings

An example of the value of love: "Together, they leap out of the water into the air, gliding on their tails like ballerinas. They dive to the bottom of the pool, and they perform by following the hand movements of the children watching them from outside the glass walls. Then they put their mouths on the glass and kiss the children." (Dayıoğlu, 2016, p.74). An example of the value of patriotism: "Many countries here have built their own unique buildings to promote themselves. There are restaurants in these buildings. They serve the food of that country to those who come. Handicrafts, folklore shows, famous products of the countries are exhibited. We visit each of them one by one. By the way, I wonder why Turkey doesn't have a building there. Could there be a better opportunity than this to introduce ourselves, our products, our art, our cuisine and our folks to the world?" (Dayıoğlu, 2016, p.91-92).

In the book on the *Journey to a Completely Different Country, America*, the value of justice has been determined 5 times, the value of friendship 7 times, the value of honesty 2 times, the value of self-control 10 times, the value of patience 3 times, the value of respect 3 times, the value of love 9 times, the value of responsibility 3 times, the value of patriotism 7 times and the value of benevolence 3 times. While the most common root value in the work is self-control, self-control is followed by the value of love. The least determined root value in the work was honesty. The fact that TTKB (2017) associates it with attitudes and behaviors such as apologizing when necessary and having self-confidence, and the frequent presence of these elements in the work causes the value of self-control to be the most frequently determined value. In addition, the fact that the findings about the love shown to babies and animals are detected in the book ensures that the value of love is a frequently encountered value.

Discussion

In the study of Tekşan, Akkaya, and Çinpolat (2019), they concluded that Gülten Dayıoğlu takes into account the developmental characteristics of children while reflecting the behaviors of the people in the countries she visits in her travel books, and that the richness of Turkish language will be noticed by children with the explanatory and descriptive expressions in these books. As a result of this study, it is seen that Gülten Dayıoğlu's travel books can also be used in the transfer of root values. In Oktay's (2019) study, it is stated that in the work called *Ömer's Childhood*, which was written as a memoir, examples of all root values were encountered. Considering this study, it is revealed that the transfer of values can also be carried out with texts created from experiences such as travel writing and memoirs.

It is seen that the work named *Journey to a Completely Different Country America* has a rich content in terms of root values. Based on this result, it is seen that not only fictional texts but also informative texts with explanatory and descriptive expressions can be used for the transfer of root values. In addition, texts created as a result of experiences are texts that have the potential to attract attention and be adopted by students.